

Intervju: Miroslav Lajčák, specijalni predstavnik EU u BiH “Od septembra krećemo u akciju”

Kompromisi hoće biti bolni, ali bolje i to nego da vam odlučuje neko spolja, veli Lajčák • U ovoj zemlji neće biti takmičenja Europske unije i SAD

U svom prvom intervjuu od kada je zvanično preuzeo dužnost visokog predstavnika međunarodne zajednice i specijalnog predstavnika Europske unije u BiH, slovački diplomat Miroslav Lajčák istaknuo je da ima punu međunarodnu podršku i da dolazi kao prijatelj. Tijekom razgovora Lajčák je ostavio dojam iskrene i otvorene osobe, koja ima najbolje namjere prema našoj zemlji.

Prvi dojmovi

Oslobođenje: Kakvi su Vam dojmovi nakon prvih razgovora s bh. dužnosnicima?

Miroslav Lajčák: Dojam je da su partneri ozbiljni i da se vidi želja da se napravi iskorak. Svjesni su situacije – da je stvarno došlo do političkog zastoja. Ohrabrujuće je i da je definicija ključnih pitanja ista. Naravno da ima razlike u

tome kako treba ta pitanja da se rješavaju i bilo bi čudno kad tih razlika ne bi bilo.

Oslobođenje: Koliko će taj period uvodnih kontakata trajati, s obzirom na to da predstoji vrijeme godišnjih odmora?

Miroslav Lajčák: Ovi prvi kontakti su i kurtoazni i radni istovremeno. Iskoristit ću vrijeme do godišnjih odmora, naravno. Mislim u prvih pet ili šest sedmica nakon mog dolaska da završim taj krug radnih razgovora, te da nakon toga napravim analizu. Tako bismo mogli odmah poslije godišnjih odmora i od septembra da na osnovu te analize krenemo u akciju.

Oslobođenje: Može li se reći da je zbog potrebe žurnog potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU (SAA) policijska reforma nešto veći prioritet u odnosu na ustavnu reformu?

Miroslav Lajčák: Reforma policije je hitna stvar u smislu da je direktno vezana za potpisivanje SAA. To je činjenica. Za EU i za Evropsku komisiju ta je veza vrlo jednostavna. Želimo da potpišemo taj sporazum. Mi sa strane EU smo već uradili svoj posao i čeka se samo na Bosnu i Hercegovinu da postigne dogovor o toj reformi. To je, dakle, urgentna stvar jer niko ne želi da se potpisivanje SAA odlaže na duže vrijeme. U tom smislu to jeste prioritet. Gledajući iznutra BiH, kao prioritetno pitanje se vidi pitanje Ustava. Jer, treba ga prilagoditi ovoj godini i zadacima koji predstoje ovoj zemlji. Zato ima veze između ova dva pitanja, iako ne postoji zvanična veza. Ne bih želio da špekulišem šta je bitnije, a šta hitnije. Jer, jedno je pitanje važno za process evropskih integracija, a drugo je važno u širem smislu. Osim toga, ustavna reforma se ne može riješiti u kratkom roku. A reforma policije, uz postojeći politički konsenzus, može da bude jednostavnija.

Oslobođenje: Ima li još vremena da se SAA ratificira do kraja

godine?

Miroslav Lajčák: Naravno da može. Ali iskorak treba da se napravi ovdje. Moramo da vratimo političku atmosferu u normalu. Jer, i jedno i drugo, i treće i četvrto, zahtijevaju dogovor i kompromis. Na kompromis se ne smije gledati kao znak slabosti ili poraza. To je, ustvari, moja pobjeda jer sam nešto dao da bismo mi zajedno nešto dobili. Ali ako svaki čvrsto zastupa svoje interese i ništa ne da, onda samo pokazuje kakav je on veliki junak, a svi gube.

Oslobođenje: Pretpostavljam da Haris Silajdžić i Milorad Dodik to sve znaju, ali ipak konfrontiraju ekstremne stavove. Na koji način može doći do kompromisa među njima?

Miroslav Lajčák: Od državnika upravo očekujem da se ponašaju državnički. i da su svjesni toga da imaju odgovornost prema svojim biračima, ali i odgovornost prema svojoj zemlji. Već sam rekao da istinski lider nije onaj koji slijedi, nego onaj koji vodi. A treba da vodi u pravom pravcu. On može kratkotrajno i da nema podršku svojih birača jer možda ne razumiju proces, ali treba da iskoristi to što mu vjeruju i idu za njim. Jer lider koji bi radio samo to što žele njegovi birači i što govori to što oni trenutno žele da čuju, teško može nešto da izgradi. Ljudi ne žele da čuju da će biti teško, da ulaze u proces reformi koji je bolan. Međutim, nijedna uspješna zemlja nije postigla uspjeh bez toga.

Recept postoji

Oslobođenje: Možda se boje da ne prođu kao bivši sovjetski predsjednik Mihail Gorbačov, koji je uveo zemlju u demokraciju, a onda izgubio vlast?

Miroslav Lajčák: Dobro, Gorbačov nije išao prema evropskim integracijama. A BiH želi da ide u tom pravcu. U tome imamo gotove recepte, putokaze i standarde.

Oslobođenje: Mislite na slovački primjer?

Miroslav Lajčák: Pored ostalih i slovački. Možete da birate. Znam kad smo mi ušli u taj proces i postali pridruženi član EU, sve je išlo mnogo lakše. Nema nikakvih špekulacija, evo tu su nam putokazi. To Gorbačov nije imao i zato se on izgubio na tom putu. A BiH ne može da se izgubi. Štaviše, može da iskoristi iskustvo zemalja iz okruženja. Pozovite u svako ministarstvo eksperte iz Češke, Slovačke, Mađarske ili Slovenije i oni će vam odmah reći šta ne može da prođe u Briselu, a šta neće funkcionirati ovdje.

Oslobođenje: Vaš prethodnik Kristijan Švarc Šiling (Christian Schwarz-Schilling) je upozorio kako je na ovoj dužnosti više vremena trošio na koordinaciju sa svjetskim prijestolnicama nego na kontakte s bh. političarima?

Miroslav Lajčák: Neće biti takmičenja EU i SAD. Osjećam jaku podršku iza sebe, kako od članica Vijeća za provedbu mira (PIC), tako i od članica EU. Ne znači da će tako biti tijekom cijelog mog mandata, ali je jako bitno za moj početak. Uvijek se lakše postigne sporazum na strani međunarodne zajednice ako je postignut sporazum ovdje u BiH. Ako nema dogovora unutar zemlje, svako ima svoje viđenje i svako u međunarodnoj zajednici ima nekoga ko mu je bliži da mu se posebno obrati. Pozivam domaće političare na kompromise, koji hoće biti bolni, ali bolje i to nego da vam odlučuje neko spolja.

Oslobođenje: Hoćete li biti oštriji od Šilinga?

Miroslav Lajčák: Ja sam svoj i ne dolazim kao neprijatelj.

Prošlost i pravda

Oslobođenje: Kako gledate na protivljenje čelnika RS odluci da Memorijalni centar Potočari bude pod upravom države?

Miroslav Lajčák: U četvrtak ću biti u Banjoj Luci i sigurno ću razgovarati i o tome. Moramo da se suočimo s ratnom prošlašću i da imamo pravdu. Zemlja ne smije biti talac prošlosti.